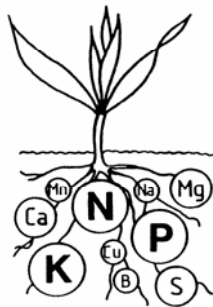

Kväveintensitet i korn – avkastning och kväveupptag

Nitrogen intensity in barley – yields and N off-take

Lennart Mattsson

Institutionen för markvetenskap
Avd. för växtnäringslära

Swedish University of Agricultural Sciences
Dept. of Soil Sciences
Division of Soil Fertility

Rapport 212
Report

Uppsala 2006
ISSN 0348-3541
ISRN SLU-VNL-R—212-SE

Innehållsförteckning

Abstract	4
Sammanfattning	5
Inledning	6
Undersökningens syfte	6
Material och metoder	7
Urvalsprinciper	7
Indelningsgrunder.....	7
Regioner	8
År och tidsperioder	9
Förfrukt.....	11
Jordartsgruppering.....	12
Skördenivå i nollrutor.....	12
Skattning av produktionsfunktioner	13
Resultat	14
Kärnskördar, medeltal	14
Skördarnas förändring med tiden	14
Effekter vid olika grupperingar	16
Hela materialet	17
Regionala effekter	17
Förfruktseffekter.....	19
Jordartseffekter.....	20
Tidsperioder.....	21
Skördenivå i nollrutor.....	23
Kvävehalt och kväveupptag i kärnan	23
Kärnans rymdvikt.....	26
Funktionsskattningar	26
Ekonomiskt stöd	35
Litteratur	35
Bilagor	36

Abstract

More than 1000 field experiments with nitrogen to spring barley conducted over a period from 1967 to 2004 were investigated. Only one year experiments were included. Yields and N off-take were measured. Three types of production functions were estimated on an experiment wise level. Second and 3rd degree polynomials were considered together with a 3rd degree polynomial combined with a straight line from the inflexion point of the curve.

Yields are generally larger today than they were in the mid 60s. This holds both for control treatments and for N fertilized treatments. It implies that the efficiency of N has increased over the years. In other words, the yield increase kg^{-1} N has increased. Currently a yield increase with 600 kg grain 40 kg^{-1} N is obtained as an average in the range 40-120 kg N. Similarly, the grain N response to N fertilizer was 0.13 percentage units 40 kg^{-1} N equal to 0.8 percentage units protein.

Yields decline from south to north Sweden while the highest grain N contents were observed in north Sweden. The N off-take averaged over all N-levels was the largest in south Sweden with 75 kg ha^{-1} N. In north Sweden it was just above 60 kg ha^{-1} .

It could be confirmed experimentally that barley after cereals required more N for economical optimum yields than after *e.g.* a leguminous crop or oil-seeds. The difference was approximately 15 kg ha^{-1} N.

With today's prices applied on the current response curves and on those 30 years ago it was shown that the most economic N fertilization level today is nearly twice that of the 70ies.

Sammanfattning

I drygt 1000 ettåriga kvävegödslingsförsök i korn undersöktes avkastning och N-upptag. Tre olika varianter av produktionsfunktioner skattades för att beskriva kvävegödslingsens inflytande. Dels polynom av andra respektive tredje graden, dels en sammansatt funktion, bestående av ett tredjegradspolynom och en rät linje. Den räta linjen anslöt till den punkt där tredjegradskurvan övergick från att vara konvex till att bli konkav.

Allmänt har skördarna ökat från 1960-talets mitt till idag. Det gäller både kvävegödslade och icke kvävegödslade behandlingar. Utbytet av samma mängd gödsel steg från periodens början till dess slut. Kvävegödslingsens verkan eller effektivitet ökade med andra ord under perioden. För närvarande erhålls en skördeökning på 600 kg för vart fyrtonde kg N som tillförs räknat som genomsnitt i intervallet 40-120 kg N. Kvävehalten i kärnan ökar med 0,13 procentenheter per 40 kg N motsvarande drygt 0,8 procentenheter råprotein.

De största skördarna erhöles i södra Götaland och de minsta i Norrland, men de högsta kvävehalterna i kärnan uppmättes i de norrländska försöken. Detta påverkade kväveupptaget, som i viss mån utjämnades mellan områdena. De största upptagen, ungefär 75 kg ha⁻¹ i medeltal för alla kvävenivåer, uppmättes dock i södra Götaland och de minsta i Norrland med 60 kg ha⁻¹.

Förfrukten spelar roll för produktionsfunktionens form och därmed också för ekonomiskt optimal gödsling. Resultaten bekräftade att korn efter stråsäd kräver mer kväve än korn efter baljväxter eller oljväxter. En differens på ungefär 15 kg ha⁻¹ uppmättes.

Skördens storlek har viss betydelse för vilken kvävenivå som är ekonomiskt bäst. Vid hög skördenivå behövs mindre extern tillförsel av kväve än vid en låg.

Skördarna är större idag jämfört med för 30 år sedan och kväveresponsen är annorlunda. Ekonomiskt optimum har förskjutits uppåt och ligger idag nästan dubbelt så högt som på 1970-talet med allt annat lika.

Inledning

När ett växtnäringsämne som t.ex. kväve tillförs ökar tillväxten. Detta till synes enkla faktum ger emellertid anledning till många frågor och problem. Redan när Liebig (1840) formulerade mineralämnesläran var han medveten om att samma gödsling ger olika resultat beroende på bl.a. odlingslokal. Det är otivelaktig så att vi i många avseenden har lärt oss bemästra problemen, men det är ändå mycket som återstår. Inte minst gäller detta kvävegödslingens strategi och genomförande.

Enskilda processer i kvävetns komplicerade kretslopp är välkända, men helheten i praktisk skala är svår att förutsäga. Vi har helt enkelt inte tillräcklig kunskap om de samspel, som förekommer. Ett enkelt exempel. Kyligt väder på våren hämmar tillväxten hos ovanjordiska växtde- lar men gynnar ofta rotutveckling. Det kyliga vädret sänker i sin tur marktemperaturen, vilket hämmar mikrobiotivet och indirekt kvävetns mineralisering. Alltsammans påverkar effekten av kvävegödslingen, men att förutse hur summaeffekten av processerna påverkar skörden är mycket svårt.

Kvävegödslingsförsök har varit och är ett mycket vanligt förekom- mande verktyg för att studera och söka bemästra en del av problemen. Under årens lopp har ett stort antal genomförts. Här görs en ansats att samla resultat från så många N-försök som möjligt och analysera dem med hänsyn till kvävetns effekt på avkastning och kvalitet hos vårkorn. Syftet är relativt enkelt, nämligen att belysa kväveintensitetens eller givans inflytande. En likadan undersökning i höstvetete har genomförts tidigare (Mattsson, 2004).

Undersökningens syfte

Sammanställningens syfte är i första hand

att presentera produktionsfunktioner för kvävetns effekt på kärnskör- dens storlek och kvävehalt i vårkorn. Funktioner, som är skattade på basis av ett dokumenterat försöksmaterial.

att presenterade produktionsfunktioner ska betraktas som generella och kunna användas i sammanhang då kvävetns effekt på skörd och kvalitet diskuteras i kvantitativa termer.

Material och metoder

Urvalsprinciper

Alla enskilda försök, som utnyttjats, har bearbetats vid SLU, Avd. för växtnäringslära. Från dokumentationssynpunkt är försöksseriernas nummer viktiga. De anger entydigt försökstyp och vilka behandlingar och mätningar som gjorts. Serienumren är samlade i bilaga 1. Fullständig dokumentation finns vid SLU, Avd. för växtnäringslära.

Två kriterier ställdes vid urvalet: a) Ettåriga försök i vårkorn med minst två kvävenivåer, varav en motsvarar utan kvävetillförsel. b) Försöken var utförda mellan 1967-2004.

Många gånger stod inte intensiteten i centrum för försökens genomförande, men har ändå ingått som ett delmoment i försöken. I sådan fall har bara aktuella behandlingar utnyttjats. Tillförselsätt t.ex. radmyllning eller bredspridning har inte beaktats. I allt väsentligt är bara engångsgivor behandlade.

I samtliga använda försök är skördarna registrerade och korrigerade till 15% vattenhalt rensad vara. Rymdvikten i g per liter har bestämts och i så gott som samtliga försök har också kärnans kvävehalt registrerats. Denna anges i procent av torrsubstansen. Omräkning till råprotein kan göras med faktorn 6,25, men har inte utnyttjats här.

All datahantering – urval, listningar, statistisk bearbetning och presentation – har gjorts med SAS ver. 9.1 (SAS Institute, 2003). Alla försöksdata finns lagrade i avdelningens för växtnäringslära databas. Ur denna har selektion gjorts och en databas "Kväve till vårkorn" har skapats. Denna ligger till grund för alla bearbetningar.

Ytterligare information om databasen och försöken finns på <http://vn.mv.slu.se/>

Indelningsgrunder

Det första urvalet omfattade 1248 försök, som efter kontroller och strykningar minskade till 1083. Vid bearbetningen grupperades försöken beroende på regioner, förfrukter, jordarter, tidsperioder och skördenivåer. Ingen korsgruppering gjordes med undantag för regio-

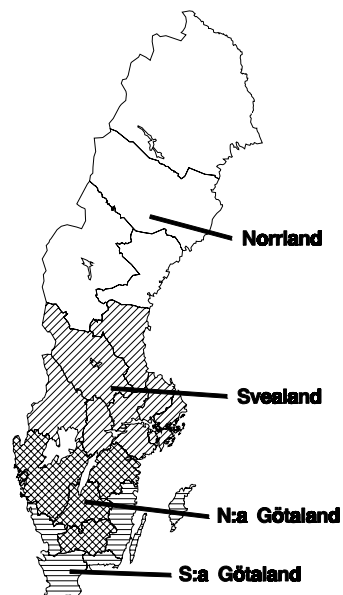
ner*förfrukt höst/våroljeväxter och regioner*år. I de tre sydligaste regionerna grupperades därför försöken efter höst- respektive våroljeväxter som förfrukt. Och i alla regioner studerades tidsperiodernas effekt.

Regioner

Korn odlas i hela landet och en regionsindelning efter länstillhörighet gjordes på följande sätt (figur. 1):

Region	Län
Södra Götaland:	Kalmar, Gotland, Blekinge, Skåne och Halland, 507 försök.
Norra Götaland:	Östergötland, Jönköping, Kronoberg, Västra Götaland, 220 försök.
Svealand	Uppsala, Stockholm, Södermanland, Värmland, Örebro, Västmanland, Dalarna och Gävleborg, 282 försök.
Norrland	Västernorrland, Jämtland, Västerbotten och Norrbotten, 74 försök.

Fördelningen av försök är ojämn mellan regionerna. Mot 507 försök i södra Götaland svarar endast 74 i Norrland. För Norrlands del saknades för övrigt försök av denna typ helt före 1970 och efter 2001.

Figur 1. Den använda regionsindelning.
 Figure 1. The studied regions

År och tidsperioder

Antalet försök varje år varierade mycket (tabell 1). I början av 70-talet var antalet mycket stort, ofta mer än 50 per år. Ytterligare en topp inträffade 10 år senare. Under 90-talet var antalet försök lågt, ofta mindre än 10 per år. Vid bearbetningen har ingen hänsyn tagits till denna ojämna fördelning.

Materialet grupperades vid bearbetningarna i fyra olika perioder då försöken utfördes:

-1970	139 försök
1971-1980	467 "-
1981-1990	365 "-
1991-2000	68 "-
2001-	44 "-

Tabell 1. Försökens fördelning på år. Antal försök
Table 1. Distribution of experiments on years. Number of experiments

År Year	Frekvens Freq.	%	Kum. frekvens Cum. freq.	%
1967	8	0.7	8	0.7
1968	26	2.4	34	3.1
1969	30	2.8	64	5.9
1970	75	6.9	139	12.8
1971	87	8.0	226	20.9
1972	77	7.1	303	28.0
1973	65	6.0	368	34.0
1974	30	2.8	398	36.8
1975	43	4.0	441	40.7
1976	31	2.9	472	43.6
1977	27	2.5	499	46.1
1978	28	2.6	527	48.7
1979	32	3.0	559	51.6
1980	47	4.3	606	56.0
1981	57	5.3	663	61.2
1982	73	6.7	736	68.0
1983	64	5.9	800	73.9
1984	60	5.5	860	79.4
1985	45	4.2	905	83.6
1986	34	3.1	939	86.7
1987	16	1.5	955	88.2
1988	8	0.7	963	88.9
1989	1	0.1	964	89.0
1990	7	0.7	971	89.7
1991	15	1.4	986	91.0
1992	12	1.1	998	92.2
1993	9	0.8	1007	93.0
1994	5	0.5	1012	93.4
1995	8	0.7	1020	94.2
1996	2	0.2	1022	94.4
1997	4	0.4	1026	94.7
1998	7	0.6	1033	95.4
1999	3	0.3	1036	95.7
2000	3	0.3	1039	95.9
2001	11	1.0	1050	97.0
2002	12	1.1	1062	98.1
2003	10	0.9	1072	99.0
2004	11	1.0	1083	100.0

Tabell 2. Fördelning av förfrukterna på regioner. Antal försök
Table 2. Regional distribution of preceding crops. Number of experiments

Förfrukt <i>Preced. crop</i>	Region <i>Region</i>			
	S. Götaland	N. Götaland	Svealand	Norrland
Stråsäd <i>Cereals</i>	246	200	251	57
Sockerbetor <i>Sugar beet</i>	245	-	-	-
Oljeväxter <i>Oil seed</i>	5	9	23	-
Vall <i>Ley</i>	2	4	3	10
Trindsäd <i>Peas</i>	6	4	2	-
Träda <i>Fallow</i>	-	-	1	3

Förfrukt

Sju olika förfruktsgrupper identifierades nämligen:

Stråsäd (alla stråsädesslag, höst- och vårformer)	754 försök
Sockerbetor och potatis (4 försök efter potatis)	249 "-
Oljeväxter (raps och rybs, höst- och vårformer)	37 "-
Vall (gräs- och klövervall, alla åldrar)	19 "-
Trindsäd (ärter, åkerbönor)	12 "-
Foderväxter (bl.a. grönfoder, foderraps, fodermärgkål)	8 "-
Träda	4 "-

Fördelningen speglar i hög grad växtodlingsinriktning. Stråsäd och sockerbetor som förfrukter till korn dominerar kraftigt. I synnerhet sockerbetorna är kopplade till regionsindelningen. En uppdelning på förfrukter inom respektive region gjordes därför (tabell 2). Detta belyser ytterligare hur växtföljder och växtodling är upplagd. Oljeväxter som förfrukt är relativt vanligt i Svealand. Vall som förfrukt är vanligast i Norrland.

Jordartsgruppering

Försöken grupperades efter jordart eller rättare lerhalt i fyra grupper:

Lätta jordar	lerhalt <15%	431 försök
Lättleror	lerhalt 15-25%	268 -"-
Styva jordar	lerhalt >25%	381 -"-
Mulljord		3 -"-

Mer än 60% av de lätta jordarna var belägna i södra Götaland. Fyrtiofem procent av de styva jordarna fanns i Svealand. Inga sådana fanns i Norrland. Där dominerade i stället de lätta jordarna. Antalet mulljordar var försumbart.

Skördenivå i nollrutor

I alla försök ingår en kontroll, s.k. nollruta, som inte kvävegödslats,. Denna utgör också ett mått på försöksplatsens egen kvävestatus, i detta fall mätt dels som avkastning, dels som kväveupptag. En uppdelning på olika skördenivåer i nollrutorna gjordes. Klassgränserna bestämdes så att en tredjedel av samtliga försök kom att hamna i varje grupp (tabell 3). Detta medförde att fördelningen inom områden blev skev. Mer än hälften av försöken i Norrland hamnade i gruppen med de minsta skördarna och likaså blev det flest försök i gruppen med stora skördar i södra Götaland.

Tabell 3. Fördelning på områden av skördenivåer i nollrutor. Antal
Table 3. Distribution on regions of yield levels in zero N plots. Number

Skördenivå <i>Yield level</i>	<u>Region Region</u>				
	S. Götaland	N. Götaland	Svealand	Norrland	Alla <i>all</i>
-2500	92	87	143	42	364
2500-3500	158	83	85	23	349
3500-	257	50	54	9	370

Skattning av produktionsfunktioner

För de beskrivna grupperingarna skattades produktionsfunktioner eller regressionskvationer. Det vill säga dels skörden, dels kvävehalten i kärnan och slutligen kväveupptaget i kärnan som funktion av kvävegödslingen. Tre olika modeller för regressionskvationer tillämpades för skördarna, två polynom av 2:a respektive 3:e graden och ett sammansatt polynom.

$$y=a+bx+cx^2 \quad (1)$$

$$y=a+bx+cx^2+dx^3 \quad (2)$$

$$\begin{cases} y = a_1 + b_1x + c_1x^2 + d_1x^3 & f''(x) \leq 0 \\ y = a_2 + b_2x & f''(x) > 0 \end{cases} \quad (3)$$

Där x =N-nivå, y =kärnskörd, kg ha^{-1} eller N-halt i kärna, %, och a, b, c och d är regressionskonstanter. För N-halt i kärna skattades endast polynom av tredje graden (ekv. 2).

Mattsson (2004) har diskuterat för- och nackdelar med de använda polynomen, bl. a. tredjegradspolynomets svaghet att på ett bra sätt beskriva kväveresponset för skörd vid höga N-givor. Det sammansatta polynomet är ett sätt att komma till rätta med denna svaghet. Den första konvexa delen utgörs av ett tredjegradspolynom, den andra delen av en rät linje vars lutning bestäms av tangentens riktning när funktionskurvan övergår från att vara konvex till att vara konkav, dvs. när andraderivatet är lika med noll.

Först skattades tredjegradspolynomet med standardprocedur i SAS med minsta kvadratmetoden. I en särskild rutin undersöktes om polynomet innehöll en inflexionspunkt inom funktionens definitionsområde ($x=0-240$). Punktens läge och kurvans tangent i punkten bestämde kurvans fortsatta förlopp. I bilaga 2 ges ett exempel på programkoden (SAS).

I de flesta fall när kurvornas förlopp återges grafiskt användes ekvation (3).

Ekonomiskt optimal kvävegiva definierades som $f'(x)=dy/dx=P_x/P_y$, dvs värdet på skördeökningen för det sist insatta kg kväve ska precis

täcka kostnaden för detta kväve. $P_x = \text{kr kg}^{-1} \text{ N}$, $P_y = \text{kr kg}^{-1}$ spannmål. Vid beräkningarna användes uteslutande tredjegradspolynomen.

Beräkningar av ekonomiskt optimala kvävegivor gjordes för regioner, förfrukter, jordarter, tidsperioder, med priserna 8 kr kg^{-1} kväve och 0,85 kr kg^{-1} kärna.

Med skördens storlek och kvävehalt kända beräknades kväveupptaget i kärnan. Hänsyn togs till att skördarna anges med 15% vattenhalt medan kvävehalterna anges i % av torrsubstansen. Skattningar av produktionsfunktioner för kväveupptaget gjordes på samma sätt som för kärnskördarna.

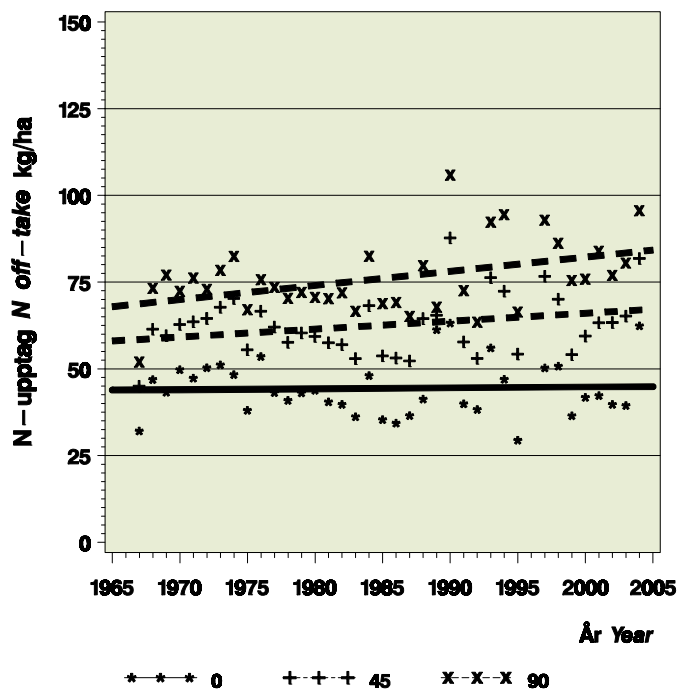
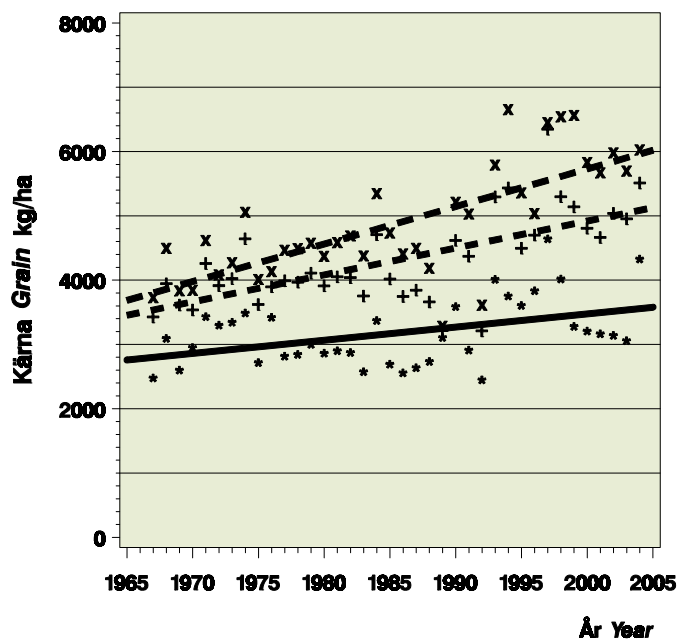
Resultat

Kärnskördar, medeltal

I tabellerna 3:1 till 3:9 i bilaga 3 har medelvärden för skördar för olika kategorier samlats. Medelvärdena besvarar frågan: Vilken effekt har kvävegödsling till korn. Det är skattade värden beräknade ur regressionskvationerna som redovisas. Härvid användes de modifierade regressionskvationerna, som beskrivits tidigare, där en rätlinjig fas inkluderas när kurvan övergår från att vara konvex till bli konkav.

Skördarnas förändring med tiden

Den årliga skördeökningen från 1967 till 2004 är ungefär 20, 40 respektive 60 kg ha^{-1} vid en kväveinsats på 0, 45 och 90 kg ha^{-1} (figur 2). Vid 90 kg nivån betyder det +600 kärna per ha över en tioårsperiod. Fram till 1998 var ökningen ganska entydig. Det syns tydligast för 90 kg nivån. Då inträffade en stagnation och även en påtagligt sänkt nivå. Därefter antyds på nytt en positiv trend.

Figur 2. Kärnskörd (överst) och N-upptag i kärna, årsvis vid 0, 45 och 90 kg ha⁻¹ N
 Figure 2. Grain yield (above), and grain N off-take, annually at N rates 0, 45 and 90, respectively

I nollrutor erhöjls ingen ökning i N-upptaget över tiden (figur 2). Eftersom skördarna ökade i nollrutorna innebär det att kvävehalten i kärnan minskade över tiden. Däremot är ökningen tydlig både vid 45 och vid 90 kg ha⁻¹ N.

Effekter av olika grupperingar

Materialet är stort och svåröverskådligt. Här beskrivs och tolkas de stora linjerna. Många enskildheter kan inte förklaras. Fältförsök är statistiska undersökningar som bygger på urval där medeltalen är viktigare än de enskilda observationerna. Många faktorer har inflytande på resultaten men de ligger ofta utanför undersökningarnas kontroll.

Nederbördsvariationer mellan år, regioner och platser är välbekanta. Dessa har oftast ett starkt inflytande på resultaten inte minst i kvävegödslingsförsök. Samma sak gäller för mineraliskt N i markprofilen liksom intensiteten i tillförseln av organisk gödsel (Mattsson, 1990). Andra variationsorsaker, som inte kan kontrolleras, är angrepp av sjukdomar och skadedjur.

I tabell 7 listas tredjegradspolynomen för kärnskörd. I tabell 8 samma sak för andrageradspolynom. I tabellerna 9 och 10 redovisas på samma sätt regressionskonstanterna för kväveupptag i kärna.

Hela materialet

I genomsnitt för hela materialet ökade kärnskörderna från 3000 kg ha⁻¹ till knappt 4700 kg eller ungefär 1700 kg som mest (tabell 4). Då var kväveinsatsen ca 150 kg. Kväveupptaget fördubblades nästan från 45 till 90 kg i intervallet. Typiskt för kväveupptaget är att den kurvan inte viker av nedåt lika tydligt som avkastningskurvan gör vid höga kvävenivåer (figur 3).

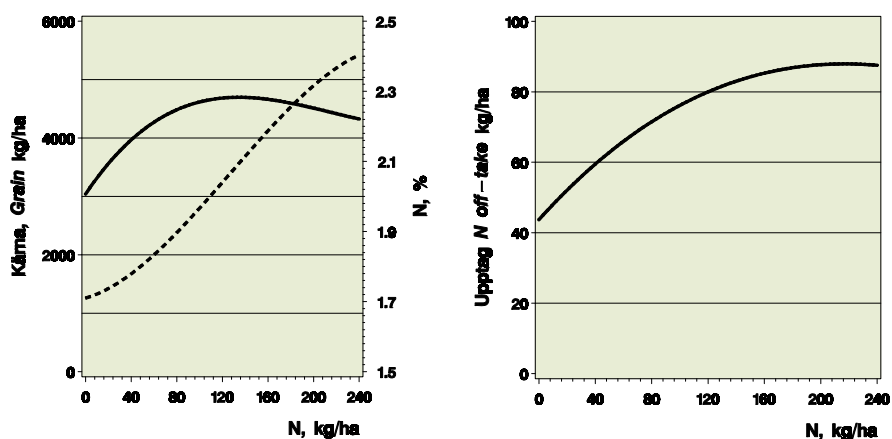
Tabell 4. Kärnskörd med 15% vattenhalt, N-halt och N-upptag i kärnan.

Beräknade värden, hela materialet

Table 4. Grain yield with 15% moisture, grain N content and grain N off-take.

Calculated values, all experiments

N, kg ha ⁻¹	Kärna Yield kg ha ⁻¹	N-halt Grain N %	N-upptag N off-take kg ha ⁻¹
0	3040	1,71	43,7
40	3970	1,78	59,5
80	4480	1,90	71,5
120	4680	2,04	80,0
160	4660	2,19	85,3
200	4510	2,32	87,7
240	4330	2,40	87,6

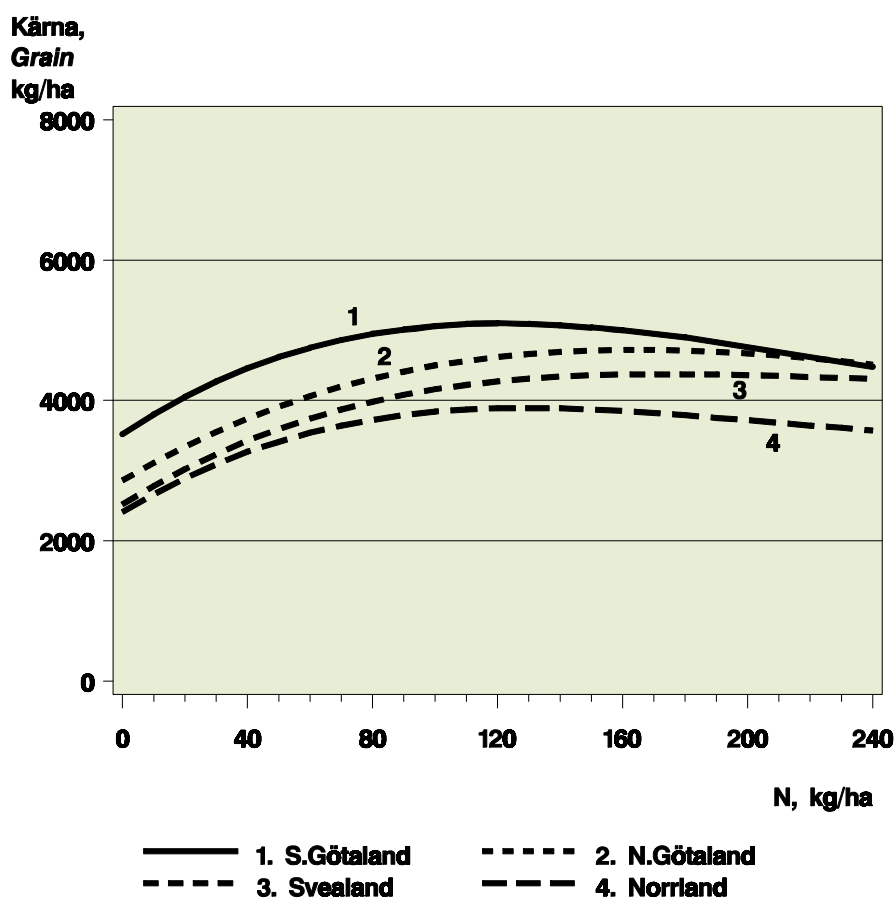

Figur 3. Kärnskörd och kvävehalt i kärnan (t.v.) och kväveupptag i kärnan.

Figure 3. Grain yield and grain N content (left) and grain N off-take.

Regionala effekter

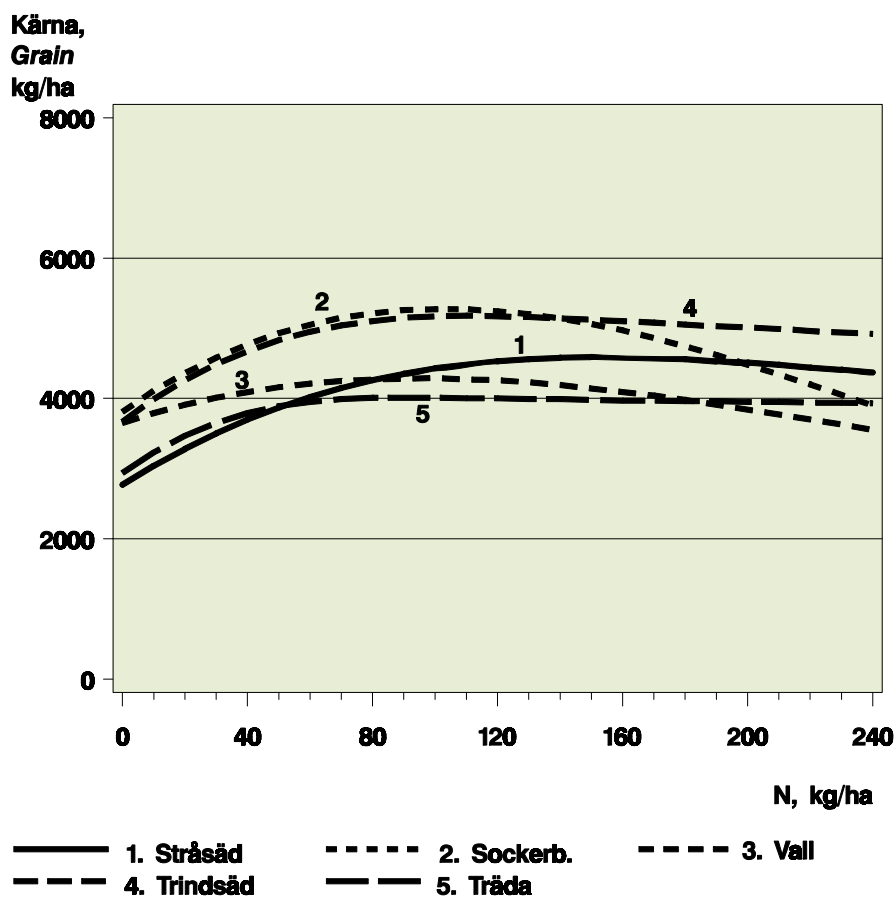
Avkastningsnivåerna skiljer sig tydligt mellan regionerna (figur 4). Gruppen S. Götaland ligger klart högst, medan kurvan för Norrland ligger lika klart lägst. De båda kurvorna är nära nog parallella. Detta gäller även för gruppen N. Götaland och Svealand. Parallella kurvor innebär likartad respons för kväve och liten skillnad i ekonomiskt optimum.

Figur 4. Kärnskörd med 15% vattenhalt i olika regioner.
 Figure 4. Grain yield with 15% moisture in different regions.

S. Götaland	72
N. Götaland	89
Svealand	85
Norrland	69

Divergerande kurvor innebär att kväveresponsen är olika och att ett samspel med kvävenivån föreligger. Då blir ekonomiskt optimal kvävegiva också olika. De beräknade ekonomiskt optimala givorna ligger högst i norra Götaland och i Svealand. Lägst ligger de i Norrland.

Figur 5. Kärnskörd med 15% vattenhalt efter olika förfrukter.
 Figure 5. Grain yield, with 15% moisture after different preceding crops.
 1. Stråsäd=Cereals, 2. Sockerb.=Sugar beet, 3. Vall=Ley, 4. Trindsäd=Peas, Beans etc., 5. Träda=Fallow.

Förfruktseffekter

Beräkning av ekonomiskt optimala N-givor beroende på förfrukt gav följande värden.

Stråsäd	83
Sockerbetor	65
Oljevaxter	70
Vall	28
Fodervaxter	88
Trindsäd	64
Träda	46

Några viktiga skillnader ska observeras. Stråsäd som förfrukt till korn motiverar högre N-givor än många andra förfrukter. Trädans förfruktsvärde är välkänt och bekräftas. Att sockerbetor och trindsäd betraktas som gynnsamma förfrukter är också bekant och bekräftas i beräkningarna. Det är stora skillnader i skördenivåer mellan grupperna (figur 5). För tydlighets skull visas inte alla grupperna i figur 5.

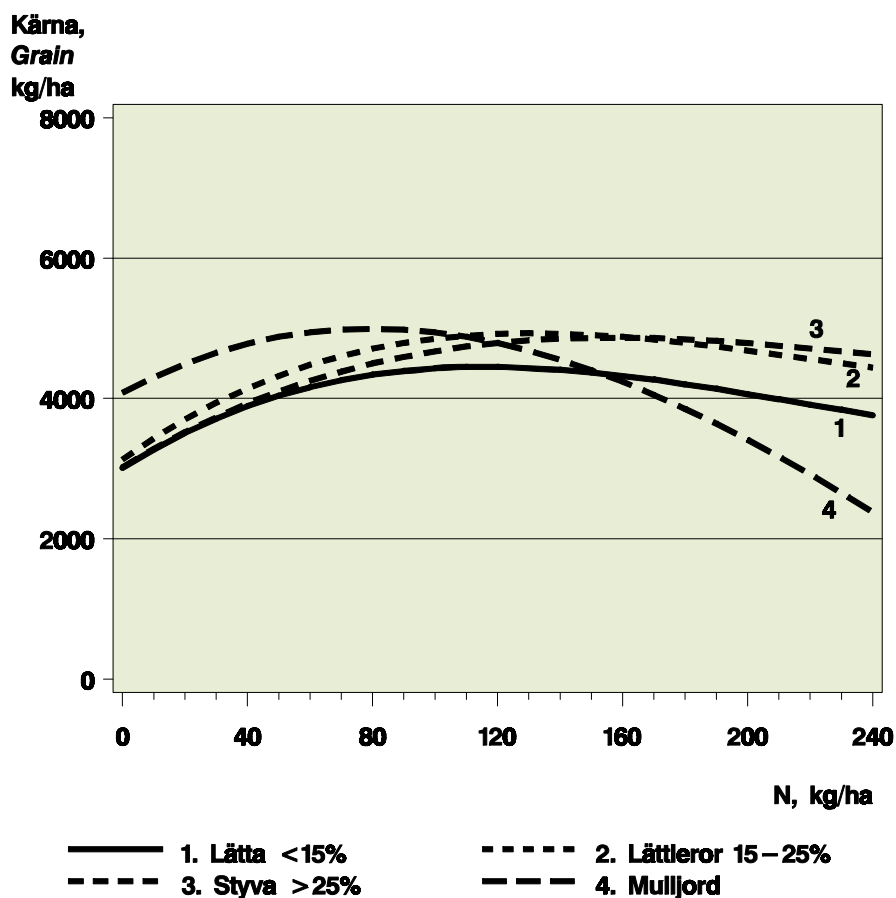
Det var samma skillnad i ekonomiskt optimum mellan stråsäd respektive sockerbetor som förfrukt oavsett om hela materialet betraktades eller enbart försöken i södra Götaland studerades.

Både när det gäller vall som förfrukt och träda var antalet försök jämförelsevis litet och försöken var främst lokaliserade till Norrland. Vad som är regional effekt och vad som är förfrukt framgår inte här, men i en särskild bearbetning enbart för Norrland (redovisas ej), blev skillnaderna mellan stråsäd och träda eller vall ungefär lika som i totalmaterialet. Det talar för att förfruktseffekten utgör den dominerande faktorn.

Jordartseffekter

De ekonomiskt optimala N-givorna vid en gruppering på jordar med olika lerhalt visar att på styvare jordar finns motiv för en högre kvävegiva än på lättare jordar. En annan tydlig markering är det starkt avvikande värdet för mulljord. Även kurvan avviker påtagligt (figur 6). Detta är inte överraskande utan vad som kan väntas med tanke på mulljordarnas större kväveminerisering. Då blir dels grundskörden stor, dels kväveresponset måttligt. Maximal skörd nås snabbt vid stigande N-giva, liggsäd uppträder och skörden går ner. Endast tre försöksplatser var belägna på mulljord, två i Svealand och en i södra Götaland.

Lätta	67
Lättilera	79
Styva	86
Mulljord	46

Figur 6. Kärnskörd med 15% vattenhalt på jordar med olika lerhalter.
 Figure 6. Grain yield with 15% moisture on soils with different clay contents.
 4. Mulljord=Peat soils

Tidsperioder

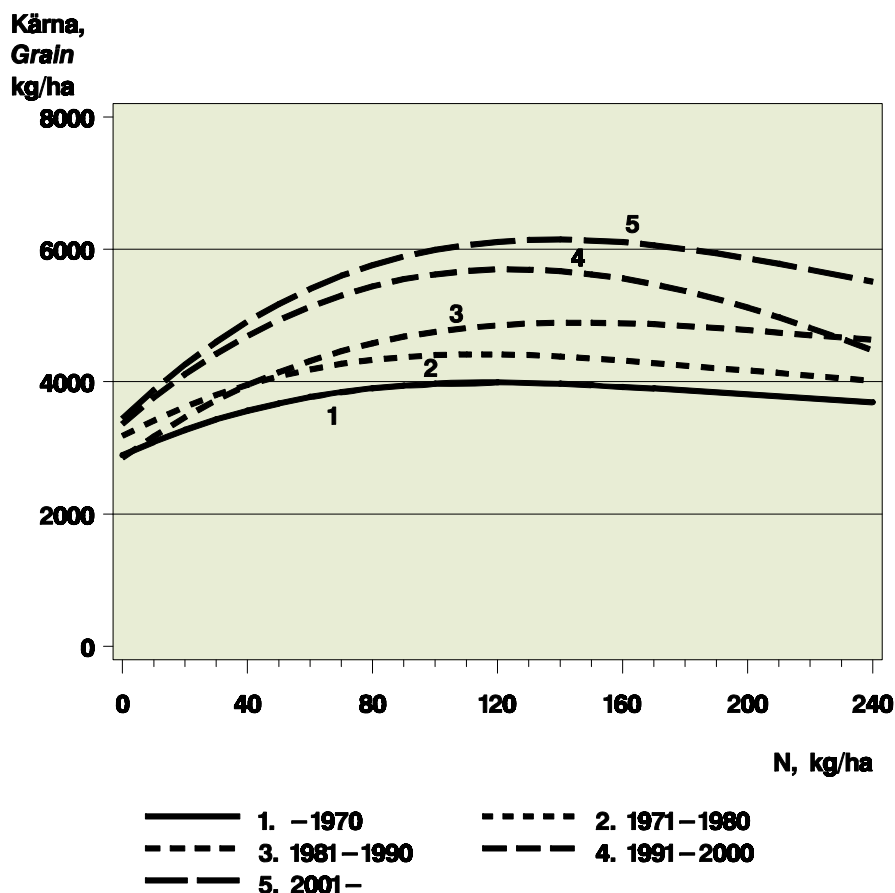
I enlighet med vad som redan diskuterats om den med tiden ökande kväveeffekten erhålles en systematisk skillnad i ekonomiskt optimum mellan olika perioder när dagens priser används.

-1970	54
1971-1980	59
1981-1990	87
1991-2000	89
2001-	98

Växtodlingsmässiga landvinningar och teknikutveckling har inneburit att kvävegödslingens verkan har effektiviserats och motiverar högre givor idag än tidigare (figur 7).

Kväveoptimum har nästan fördubblats från 1970-talet och till idag. På 70-talet var det vanligt att räkna med att 4 kg spannmål betalade ett kg kväve. Den relationen tillämpad på dagens avkastningskurva ger ett ekonomiskt optimum på ungefär 120 kg N och tillämpad på 70-talets kurva 90 kg N per ha.

Under samma period har styrmedel som skatter och avgifter satts in för att begränsa kväveanvändningen. Dyrare gödsel och sänkt produktpris sänker lönsamheten men tack vare betydande effektivitets-

Figur 7 Kärnskörd med 15% vattenhalt olika tidsperioder.
Figure 7. Grain yield with 15% moisture different time periods.

höjning och teknikutveckling ligger dagens gödslingsnetto i kronor på samma nivå idag som för 30 år sedan. Allmänt ökade omkostnader och inflation innebär ändå en mycket försämrad lönsamhet.

Skördenivå i nollrutor

När hänsyn tas till fältets avkastningsförmåga genom att gruppera försöken efter skörd i nollrutorna erhöles följande ekonomiskt optimala N-givor:

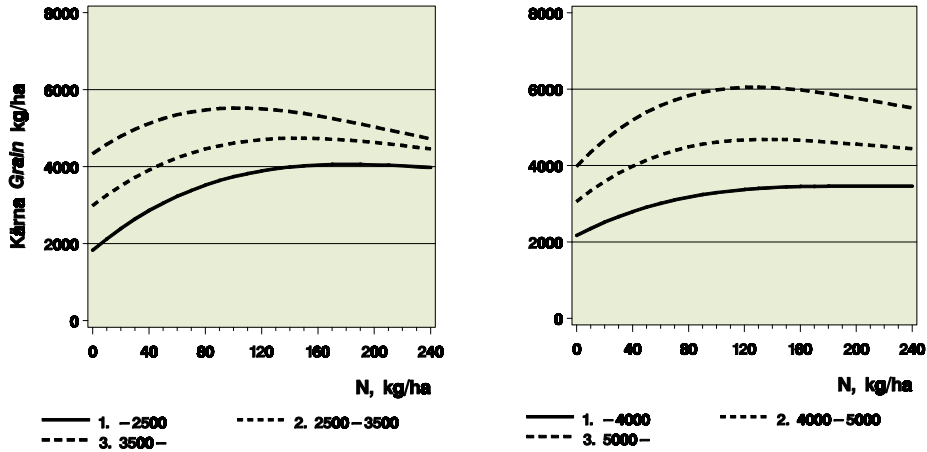
-2500	99
2500-3500	81
3500-	57

Det något överraskande resultatet att gruppen med de största skördarna motiverar de lägsta ekonomiskt optimala kvävegivorna är trots allt rimlig. En stor skörd utan kvävegödsling tyder bl.a. på god tillgång på kväve. Kvävetillskott får därför mindre verkan där än där det råder kvävebrist (figur 8 t.v). Det motsäger utan att vara felaktigt principen att stora skördar kräver mer växtnäring än små. Stora skördar för bort mer växtnäring än små. Effekterna är kända sedan tidigare (Mattsson, 1986).

När försöken grupperas efter avkastning vid 80 kg ha^{-1} N blir bilden en annan (figur 8 t.h). Då erhålles divergerande kurvor. Ekonomiskt optimum för dessa tre grupper blev i runda tal 60, 70 och 80 kg N per ha . Med andra ord ju större skörd desto högre N-optimum.

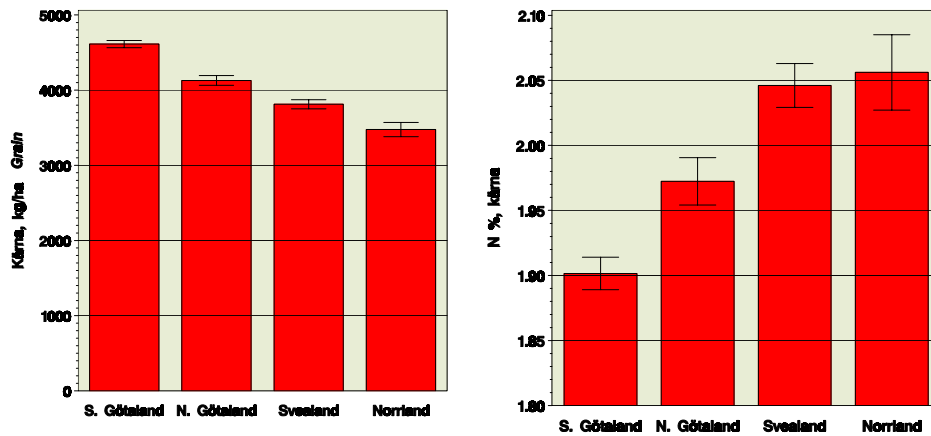
Kvävehalt och kväveupptag i kärnan

Det råder en tydlig koppling mellan skörd och kvävehalt (figur 9). En stor skörd ger ofta en låg kvävehalt och tvärtom. Det är därför inte förvånande att kvävehalterna är lägst i södra Götaland där också de största skördarna erhöles. I sin tur jämnar detta ut skillnader i N-upptag mellan regioner, men inte helt och i genomsnitt förs 75 kg ha^{-1} N bort i södra Götaland, mot drygt 60 kg i Norrland (figur 10). Orsaken är skillnad i avkastning, inte i odlingens effektivitet.

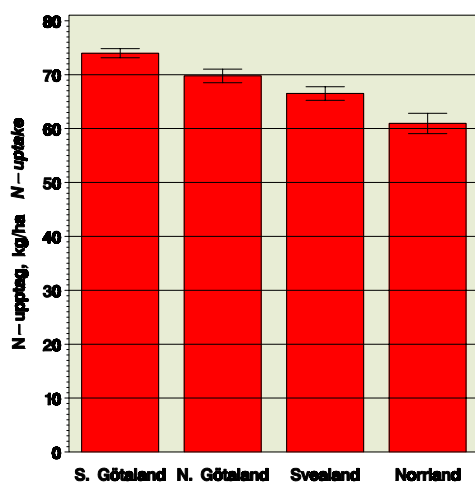

Figur 8 Kärnskörd med 15% vattenhalt vid olika skördenivåer i nollrutor (t.v.) respektive vid $80 \text{ kg ha}^{-1} \text{ N}$ t.h.
 Figure 8. Grain yield with 15% moisture in different yield levels in zero N plots (left) and at $80 \text{ kg ha}^{-1} \text{ N}$, respectively.

Kväveupptaget i kärnan (figur 10) motsvarar tämligen väl de beräknade optimala kvävegivorna. Ur ett balansperspektiv där tillförseln ska motsvara bortförseln är detta viktigt att notera.

Figur 9. Områdesvisa kärnskördar (t.v.) och kvävehalt i kärnan. Medeltal \pm medelfel för alla kvävenivåer.
 Figure 9. Region wise grain yields (left) and grain N content. Average and S.E. for all N-levels.

Figur 10. Kväveupptag i kärna i olika områden. Medeltal och medelfel.

Figure 10. N off-take in different regions. Average and S.E.

Från 0 till 120 kg N stiger N-halten i kärnan med 0,3 till 0,4 procentenheter, mest i de sydligaste regionerna (tabell 5). För den högsta kvävegivan närmar sig N-halten 2,5%. Det motsvarar 15,6% råprotein.

Tabell 5. Kärnans kvävehalt, % av ts, i olika regioner. Observationer och motsvande regressionskoefficienter

Table 5. Grain N content, % of D.M. in different regions. Observations and corresponding regression coefficients

Regioner Regions					
N, kg ha ⁻¹	S. Götaland	N. Götaland	Svealand	Norrland	Alla
0	1,65	1,70	1,81	1,83	1,71
40	1,72	1,79	1,87	1,86	1,78
80	1,86	1,90	1,96	1,96	1,90
120	2,03	2,02	2,08	2,11	2,04
160	2,20	2,15	2,21	2,27	2,19
200	2,38	2,27	2,33	2,43	2,34
240	2,55	2,40	2,45	2,59	2,49
	<i>a</i>	<i>bx10²</i>	<i>cx10⁴</i>	<i>dx10⁶</i>	
S. Götaland	1,65	0,09	0,27	-0,07	
N. Götaland	1,70	0,18	0,11	-0,03	
Svealand	1,81	0,07	0,19	-0,05	
Norrland	1,83	-0,05	0,33	-0,08	
Alla	1,71	0,09	0,22	-0,06	

Kärnans rymdvikt

Kvävegödslingen påverkar rymdvikten negativt (tabell 6). Effekten är entydig och likartad i regionerna men inte särskilt stor. Kvävegödsling upp till 120 kg sänker rymdvikten med 10 g per liter. Mellan regionerna kan skillnaden bli betydligt större eller uppemot 80 g per liter. Högst är den i södra Götaland och lägst i Norrland.

Tabell 6. Kärnans rymdvikt, $g\ l^{-1}$, i olika regioner. Observationer och motsvarande regressionskoefficienter
Table 6. Grain bulk weight, $g\ l^{-1}$, in different regions. Observations and corresponding regression coefficients

Regioner Regions					
N, $kg\ ha^{-1}$	S. Götaland	N. Götaland	Svealand	Norrland	Alla
0	702	680	681	629	687
40	700	678	677	623	684
80	696	676	674	617	680
120	692	673	671	611	675
160	686	669	668	604	669
200	680	664	665	597	662
240	673	659	663	590	655
		<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	
S. Götaland		702	-0,049	-0,0003	
N. Götaland		680	-0,038	-0,0002	
Svealand		681	-0,099	0,0001	
Norrland		629	-0,139	-0,0001	
Alla		687	-0,063	-0,0003	

Funktionsskattningar

I tabell 7 redovisas regressionskonstanterna *a*, *b*, *c* och *d*, förklaringsgrad R^2 och antal observationer *N* för tredjegradspolynom för kärnskördarna. Varje observerad skörd för varje kvävenivå utgör en observation, därav det stora antalet. I tabell 8 visas samma sak för andra-gradspolynomen. I tabell 9 och 10 slutligen redovisas motsvarande parametrar men för kväveupptag i stället för kärnskörd.

Tabell 7. Tredjegradspolynom för kärnskörd. Parametrar i regressions-
ekvationen vid gruppering på områden, förfrukter, jordarter, tidsperioder och
skördenivåer i nollrutor

*Table 7. Third degree polynomials for grain yields. Parameters obtained in
the analysis of regression with the observations grouped on regions, preced-
ing crops, soil types, periods and yield levels in zero N plots*

	a	b	c	d	R ²	N
Hela materialet <i>All</i>	3042	29,05	-0,1573	0,000244	0,18	6806
Områden <i>Regions</i>						
S.Götaland	3522	29,73	-0,1694	0,000259	0,18	2968
N.Götaland	2860	26,38	-0,1139	0,000136	0,26	1458
Svealand	2519	27,67	-0,1336	0,000206	0,24	1857
Norrland	2406	27,33	-0,1567	0,000264	0,18	523
Förfrukter <i>Preceding crops</i>						
Stråsäd	2766	28,62	-0,1410	0,000207	0,22	4927
Sockerb.	3812	31,30	-0,1941	0,000272	0,16	1394
Oljev.	3066	21,46	-0,1023	0,000151	0,16	234
Vall	3654	14,52	-0,0963	0,000142	0,10	107
Foderv.	2501	37,11	-0,2136	0,000428	0,49	51
Trindsäd	3672	33,96	-0,2450	0,000553	0,18	77
Träda	2935	32,89	-0,3304	0,001088	0,28	16
Jordarter <i>Clay content</i>						
Lätta <15%	3007	28,34	-0,1675	0,000261	0,15	2630
Lättleror 15-25%	3129	31,87	-0,1729	0,000262	0,21	1699
Styva >25%	3015	27,63	-0,1270	0,000166	0,21	2465
Mulljord <i>Peat s.</i>	4075	24,34	-0,1757	0,000187	0,36	12
Perioder <i>Time periods</i>						
-1970	2887	21,98	-0,1370	0,000251	0,13	676
1971-1980	3175	25,46	-0,1619	0,000297	0,13	2949
1981-1990	2850	34,15	-0,1796	0,000285	0,23	2651
1991-2000	3362	41,41	-0,2128	0,000248	0,31	303
2001-	3439	45,55	-0,2338	0,000333	0,37	235
Skördenivå (skörd i nollrutor) <i>Yield level in zero N plots</i>						
-2500	1828	30,91	-0,1372	0,000191	0,37	2379
2500-3500	2991	28,41	-0,1430	0,000209	0,32	2233
3500-	4340	25,85	-0,1684	0,000282	0,16	2194

Tabell 7 forts.
Table 7 contd.

	a	b	c	d	R ²	N
<i>Områden*förfrukter Regions*preceding crops</i>						
<i>Höstoljeväxter Winter oil seed</i>						
S.Götaland	4559	49,09	-0,8086	0,003752	0,36	15
N.Götaland	2505	15,28	0,0678	-0,000414	0,97	8
Svealand	2590	16,40	-0,0899	0,000184	0,18	49
<i>Våroljeväxter Spring oil seed</i>						
S. Götaland	2721	45,41	-0,2627	0,000498	0,99	8
N. Götaland	3491	24,63	-0,0963	0,000046	0,14	54
Svealand	2773	23,93	-0,1310	0,000262	0,24	100
<i>Perioder regionsvis Periods regional wise</i>						
<i>S. Götaland</i>						
-1970	3073	23,90	-0,1563	0,000273	0,16	406
1971-1980	3599	26,20	-0,1696	0,000298	0,13	1336
1981-1990	3621	35,13	-0,2080	0,000352	0,21	910
1991-2000	3665	38,48	-0,1146	-0,000165	0,38	168
2001-	3751	34,64	-0,1286	0,000014	0,39	148
<i>N. Götaland</i>						
-1970	2236	17,94	-0,1014	0,000181	0,16	85
1971-1980	2995	24,40	-0,1449	0,000264	0,18	681
1981-1990	2819	31,55	-0,1309	0,000166	0,41	610
1991-2000	2555	32,02	-0,1793	0,000297	0,28	38
2001-	2958	56,92	-0,4511	0,001729	0,44	44
<i>Svealand</i>						
-1970	2755	18,18	-0,0842	0,000146	0,14	185
1971-1980	2634	22,80	-0,1342	0,000256	0,16	796
1981-1990	2114	35,42	-0,1564	0,000224	0,41	756
1991-2000	3450	38,36	-0,2696	0,000632	0,38	77
2001-	3169	144,71	-2,1472	0,009430	0,33	43
<i>Norrland</i>						
1971-1980	2475	28,23	-0,1649	0,000282	0,28	136
1981-1990	2358	27,07	-0,1529	0,000254	0,18	367
1991-2000	2612	32,18	-0,2727	0,000809	0,64	20

Tabell 8. Andragradspolynom för kärnskörd. Parametrar i regressions-
ekvationen vid gruppering på områden, förfrukter, jordarter, tidsperioder och
skördenivåer i nollrutor

*Table 8. Second degree polynomials for grain yields. Parameters obtained in
the analysis of regression with the observations grouped on regions, preced-
ing crops, soil types, periods and yield levels in zero N plots*

	a	b	c	R ²
Hela materialet All				
	3148	21,06	-0,0679	0,17
Områden Regions				
S. Götaland	3620	21,86	-0,0779	0,17
N. Götaland	2925	21,65	-0,0628	0,26
Svealand	2615	20,61	-0,0566	0,23
Norrland	2513	19,07	-0,0627	0,20
Förfrukter Preceding crops				
Stråsäd	2859	21,64	-0,0642	0,22
Sockerb.	3914	23,12	-0,0984	0,16
Oljev.	3120	16,98	-0,0495	0,16
Vall	3700	10,57	-0,0483	0,09
Foderv.	2654	24,65	-0,0660	0,47
Trindsäd	3860	18,51	-0,0593	0,16
Träda	2981	20,81	-0,0929	0,27
Jordarter Clay content				
Lätta <15%	3107	20,38	-0,0753	0,15
Lättleror 15-25%	3236	23,54	-0,0785	0,20
Styva >25%	3095	21,79	-0,0641	0,20
Mulljord Peat s.	4080	22,28	-0,1351	0,36
Perioder Time periods				
-1970	2990	13,61	-0,0406	0,12
1971-1980	3315	15,18	-0,0502	0,12
1981-1990	2949	25,34	-0,0786	0,23
1991-2000	3413	35,32	-0,1333	0,31
2001-	3462	40,71	-0,1522	0,36
Skördenivå (skörd i nollrutor) Yield level in zero N plots				
-2500	1903	24,96	-0,0691	0,37
2500-3500	3085	21,41	-0,0657	0,31
3500-	4467	16,30	-0,0630	0,15
Områden*förfrukter Regions*preceding crops				
Höstoljevaxter Winter oil seed				
S. Götaland	4685	8,83	-0,0067	0,23
N. Götaland	2319	28,80	-0,0821	0,95
Svealand	2662	10,67	-0,0244	0,17

Tabell 8. forts.
Table 8. contd.

	a	b	c	R ²
<i>Våroljeväxter Spring oil seed</i>				
S. Götaland	2944	29,12	-0,0820	0,96
N. Götaland	3508	23,24	-0,0801	0,19
Svealand	2862	16,25	-0,0399	0,23
<i>Perioder regionsvis Periods regional wise</i>				
S. Götaland				
-1970	3157	16,80	-0,0670	0,15
1971-1980	3722	16,47	-0,0604	0,12
1981-1990	3753	24,76	-0,0863	0,20
1991-2000	3636	42,15	-0,1646	0,38
2001-	3752	34,43	-0,1250	0,39
N. Götaland				
-1970	2322	11,24	-0,0280	0,15
1971-1980	3131	14,81	-0,0436	0,17
1981-1990	2887	26,36	-0,0719	0,41
1991-2000	2627	23,69	-0,0771	0,27
2001-	2988	40,52	-0,1056	0,44
Svealand				
-1970	2799	13,63	-0,0279	0,14
1971-1980	2770	13,42	-0,0356	0,15
1981-1990	2211	28,23	-0,0758	0,40
1991-2000	3578	22,47	-0,0653	0,36
2001-	3325	53,05	-0,2422	0,29
Norrländ				
1971-1980	2576	19,83	-0,0660	0,27
1981-1990	2470	18,86	-0,0613	0,18
1991-2000	2642	22,68	-0,0907	0,63

Tabell 9. Tredjegradspolynom för kväveupptag. Parametrar i regressions-
ekvationen vid gruppering på områden, förfrukter, jordarter, tidsperioder och
skördenivåer i nollrutor

*Table 9. Third degree polynomials for grain N uptake. Parameters obtained
in the analysis of regression with the observations grouped on regions, pre-
ceding crops, soil types, periods and yield levels in zero N plots*

	a	b	cx10 ⁴	dx10 ⁶	R ²	N
Hela materialet All						
	43,7	0,4449	-12,82	0,79	0,38	6288
Områden Regions						
S. Götaland	49,1	0,4230	-9,74	-0,27	0,40	2803
N. Götaland	41,2	0,4144	-7,79	-0,42	0,47	1360
Svealand	37,6	0,4606	-14,68	1,71	0,39	1602
Norrland	37,2	0,4041	-13,11	1,13	0,34	523
Förfrukter Preceding crops						
Stråsäd	40,2	0,4340	-10,84	0,45	0,41	4577
Sockerb.	52,9	0,4339	-10,17	-1,37	0,38	1298
Oljev.	46,8	0,4343	-16,21	2,11	0,31	206
Vall	53,5	0,3015	-6,28	-1,38	0,35	86
Foderv.	40,7	0,5036	-8,84	-0,29	0,74	39
Trindsäd	52,5	0,4388	-15,04	2,77	0,38	66
Träda	54,7	0,6646	-46,74	10,12	0,35	16
Jordarter Clay content						
Lätta <15%	43,5	0,4141	-10,54	-0,29	0,33	2537
Lättleror 15-25%	44,3	0,4664	-13,63	0,86	0,43	1578
Styva >25%	43,6	0,4462	-11,53	0,57	0,40	2169
Mulljord Peat s.	62,4	0,0665	43,88	-24,22	1,00	4
Tidsperioder Time periods						
-1970	45,8	0,3781	-10,89	0,75	0,37	489
1971-1980	46,4	0,4477	-17,88	2,41	0,33	2738
1981-1990	40,1	0,4384	-8,68	-0,32	0,42	2566
1991-2000	43,1	0,4789	-6,65	-,2,11	0,52	260
2001-	46,5	0,5578	-15,20	1,31	0,44	235
Skördenivå (skörd i nollrutor) Yield level in zero N plots						
-2500	27,2	0,4320	-9,05	0,01	0,56	2219
2500-3500	42,9	0,4170	-8,51	-0,27	0,58	2075
3500-	62,0	0,4304	-15,30	1,68	0,43	1994

Tabell 9 forts.
Table 9 contd.

	a	b	cx10 ⁴	dx10 ⁶	R ²	N
<i>Områden*förfrukt Regions*preceding crop</i>						
<i>Höstoljeväxter Winter oil seed</i>						
S. Götaland	65,0	0,3035	21,06	-20,43	0,46	11
N. Götaland	35,9	0,1748	20,60	-8,00	0,98	8
Svealand	37,5	0,3398	-14,23	2,73	0,37	49
<i>Våroljeväxter Spring oil seed</i>						
S. Götaland	40,5	0,8121	-29,37	3,59	0,99	8
N. Götaland	55,2	0,5207	-18,76	1,27	0,36	54
Svealand	44,4	0,4056	-14,76	2,39	0,40	76
<i>Perioder regionsvis Periods region wise</i>						
<i>S. Götaland</i>						
-1970	46,7	0,4035	-12,14	0,45	0,39	360
1971-1980	50,8	0,4130	-11,84	0,50	0,38	1279
1981-1990	48,8	0,4399	-10,42	0,01	0,40	872
1991-2000	43,4	0,4418	2,45	-4,78	0,56	144
2001-	49,4	0,3532	15,66	-10,71	0,63	148
<i>N. Götaland</i>						
-1970	38,2	0,3168	-8,07	0,36	0,44	68
1971-1980	43,7	0,4652	-19,69	3,18	0,39	634
1981-1990	39,2	0,4196	-3,10	-1,73	0,59	579
1991-2000	33,8	0,3994	-7,48	-0,64	0,58	35
2001-	40,3	1,1536	-144,65	68,07	0,35	44
<i>Svealand</i>						
-1970	48,5	0,2455	4,92	-2,66	0,45	61
1971-1980	40,7	0,4446	-21,32	3,99	0,32	689
1981-1990	31,9	0,4421	-5,03	-1,17	0,51	748
1991-2000	49,3	0,5291	-16,73	1,92	0,61	61
2001-	44,3	2,1942	-340,56	157,74	0,31	43
<i>Norrland</i>						
1971-1980	41,0	0,4542	-16,23	1,69	0,43	136
1981-1990	35,4	0,3759	-10,49	0,53	0,32	367
1991-2000	39,6	0,4238	-20,05	5,49	0,70	20

Tabell 10. Andragradspolynom för kväveupptag. Parametrar i regressions-
ekvationen vid gruppering på områden, förfrukter, jordarter, tidsperioder och
skördenivåer i nollrutor

*Table 10. Second degree polynomials for grain N uptake. Parameters ob-
tained in the analysis of regression with the observations grouped on re-
gions, preceding crops, soil types, periods and yield levels in zero N plots*

	a	b	cx10 ⁴	R ²
<i>Hela materialet All</i>	44,0	0,4195	-9,96	0,38
<i>Områden Regions</i>				
S. Götaland	49,0	0,4309	-10,67	0,40
N. Götaland	41,0	0,4287	-9,36	0,47
Svealand	38,4	0,4022	-8,32	0,39
Norrland	37,6	0,3688	-9,09	0,34
<i>Förfrukter Preceding crops</i>				
Stråsäd	40,4	0,4192	-9,20	0,41
Sockerb.	52,5	0,4704	-14,68	0,38
Oljev.	47,6	0,3703	-8,78	0,31
Vall	53,0	0,3423	-11,05	0,35
Foderv.	40,6	0,5125	-9,87	0,74
Trindsäd	53,5	0,3590	-5,59	0,38
Träda	55,1	0,5522	-24,64	0,35
<i>Jordarter Clay content</i>				
Lätta <15%	43,4	0,4229	-11,57	0,33
Lättleror 15-25%	44,6	0,4399	-10,57	0,43
Styva >25%	43,9	0,4262	-9,37	0,40
Mulljord Peat s.	62,0	0,3439	-10,62	0,98
<i>Tidsperioder Time periods</i>				
-1970	46,2	0,3513	-7,94	0,37
1971-1980	47,4	0,3690	-9,08	0,33
1981-1990	40,0	0,4484	-9,81	0,42
1991-2000	42,6	0,5318	-13,48	0,52
2001-	46,5	0,5388	-11,99	0,44
<i>Skördenivå (skörd i nollrutor) Yield level in zero N plots</i>				
-2500	27,2	0,4317	-9,02	0,56
2500-3500	42,8	0,4259	-9,50	0,58
3500-	62,7	0,3767	-9,22	0,43

Tabell 10 forts.
Table 10. contd.

	a	b	cx10 ⁴	R ²
<i>Områden*förfrukter Regions*preceding crops</i>				
<i>Höstoljeväxter Winter oil seed</i>				
S. Götaland	64,6	0,4890	-19,10	0,45
N. Götaland	32,3	0,4363	-8,40	0,96
Svealand	38,6	0,2546	-4,48	0,36
<i>Våroljeväxter Spring oil seed</i>				
S. Götaland	42,1	0,6947	-16,35	0,99
N. Götaland	55,7	0,4825	-14,32	0,36
Svealand	45,3	0,3322	-6,29	0,40
<i>Områden*tidsperioder Regions*time periods</i>				
<i>S. Götaland</i>				
-1970	46,9	0,3915	-10,65	0,39
1971-1980	51,0	0,3979	-10,08	0,38
1981-1990	48,8	0,4396	-10,39	0,40
1991-2000	42,4	0,5513	-12,31	0,55
2001-	48,5	0,5174	-11,25	0,62
<i>N. Götaland</i>				
-1970	38,4	0,3031	-6,61	0,44
1971-1980	45,2	0,3569	-7,88	0,38
1981-1990	38,5	0,4740	-9,27	0,59
1991-2000	33,7	0,4177	-9,69	0,58
2001-	41,4	0,5076	-8,60	0,34
<i>Svealand</i>				
-1970	47,2	0,3444	-5,90	0,45
1971-1980	42,7	0,3045	-6,31	0,31
1981-1990	31,4	0,4795	-9,23	0,51
1991-2000	49,7	0,4796	-10,41	0,61
2001-	46,9	0,6609	-21,89	0,27
<i>Norrland</i>				
1971-1980	41,6	0,4038	-10,30	0,43
1981-1990	35,6	0,3588	-8,57	0,32
1991-2000	39,8	0,3593	-7,70	0,70

Ekonomiskt stöd

Arbetet med denna sammanställning har utförts vid SLU, Inst. för markvetenskap, Avd. för växtnäringslära. Ekonomiskt stöd för undersökningen har lämnats av Stiftelsen Lantbruksforskning.

Litteratur

Liebig, von J. 1876. Die Chemie in ihrer Anwendung auf Agricultur und Physiologie. Braunschweig.

Mattsson, L. 1986. Årsmån, jordart, förfrukt etc avgör kvävegödslingseffekten?. Konsulentavd, Rapporter/Allmänt 83,14:1-10.

Mattsson, L. 1990. Effect of the inorganic soil nitrogen level on fertilizer nitrogen requirements by spring barley grown on regularly manured soils. Swedish Journal of Agricultural Research 20, 141-145.

Mattsson, L. 2004. Kväveintensitet i höstvetete vid olika förutsättningar. Nitrogen fertilization in winter wheat. SLU, Inst. för markvetenskap, avd. för växtnäringslära, Rapport 209.

Bilaga 1. Utnyttjade försöksserier. Fullständig beskrivning finns vid SLU, Avd. för växtnäringslära

Serie-nummer	Benämning
L3-0093	N-effekt av processad gödsel
L3-0115	Flytgödsel till vårsäd
L3-0127	Försök med humanurin
L3-0133	Siolitbehandling i flytgödsel
R3-2032	Radspridning av urea till korn
R3-2034	Radspridning-bredspridning av urea
R3-2038	Radmyllning av urea till korn
R3-2040	Radmyllning och sen ureabesprutning.
L3-2043	Olika salpeterslag
L3-2050	Stigande kalkammonsalpeter före sådd
L3-2052	Olika slags kalksalpeter till vårsäd
L3-2060	Stigande N till fodersäd
R3-2061	Övergödsling-nedbrukning av stigande N
R3-2063	Radmyllning av NPK till korn
R3-2065	Ureabesprutning i korn
R3-2066	Radmyllning av N till vårsäd
R3-2068	Radmyllning av NPK till vårstråsäd
R3-2077	Övergödsling-nedbrukning av stigande N
L3-2079	Gödsellösningar och kalkammonsalpeter
L3-2089	N-30 och kalksalpeter till vårsäd
L3-2101	Kväve till vårstråsäd
R3-2104	Kvävegödsling till olika kornsorter
R3-2106	Stigande mängd N i kalkammonsalpeter till korn
R3-2106B	N-intensitet och bevattning till korn
L3-2113	Stigande N-givor med profilprovtagning
L3-2113A	Stigande N-givor med profilprov. och växtanalys
R3-2119	Kalkammonsalpeter till korn med profilprovtagning
NH3-2122	Stigande N i kalksalpeter, prognoskontroll
R3-2123	Stigande N i kalkammonsalpeter till havre
NH3-2128	Hel och delad N-giva
R3-2133	N-intensitet vid regelbunden stallgödseltillförsel
L3-2156	Radmyllning av N till vårstråsäd
L3-2169	N28, urea och kalksalpeter till vårsäd
R3-2173	N till korn efter olika förfrukter, sydsverige
R3-2174	N till korn efter olika förfrukter, mellansverige
R3-2213	Validering av gödslingsmodell för N
R3-2223	Skördevariationer, kontrollförsök
D3-2228	Kväve till vår- och höstkorn
R3-2233	Kväveförluster vid spannmålsodling
L3-2242	Kvävestege i malkorn
R3-2246	Phylazonit till vårsäd
L3-2254	Kvävestrategi till malkorn
L3-2260	Gödslingsstrategi i malkorn
L3-2261A	Gödslingsförsök med ekologiska gödselmedel
R3-2263	Adsorption och fixering av ammonium i lerjord

Bilaga 2. Programkod i SAS®, som identifierar inflexionspunktens x- och y-koordinater för ett tredjegradspolynom och genererar en rät linje till höger om denna punkt.

```

data regrmod1;
*Beräkna regressionsekvatioer*****;
*och välj önskad gruppering*****;
*Bilder för import i word-dokument*****;
goptions ftext=swissb
device=win target=cgmofml
colors=
gunit=cm
hby=0.5 cm
gsfname=ut gsfmode=replace gunit=cm
noborder vsize=15 cm hsize=15 cm;
filename ut 'c:\bild.cgm';
length kat $ 10.;
input kat a b c d;
/*kat(egori), a, b, c och d. Variabler
skattade med standardprocedur;          */

infile cards missover;

yprim=b+c*2*x+d*3*x*x;          /*Första derivatan*/;
ybis=c*2+d*3*2*x;              /*Andra derivatan */;
xinfl=-c*2/(d*3*2);            /*Inflex. x-värde */;

ypriminfl=b+c*2*xinfl+d*3*xinfl*xinfl;
/*Första derivatans värde i inflexionspunkten*/;

yinfl=a+b*xinfl+c*xinfl*xinfl+d*xinfl*xinfl*xinfl;
/*Funktionens y-värde i inflexionspunkten*/;

cards;
Stråsäd      2766      28.62      -0.1410      .000207
Sockerb.     3812      31.30      -0.1941      .000272
run;

data regrmod2;
/*Skapar rät linje från inflexionspunkten till
högsta givan*/;
set regrmod1;
keep kat x y y1 yprim xinfl ypriminfl;

if xinfl gt 240 then goto A;
/*Ligger inflexionspunkten över 240 hoppa till A*/;

```

```

if xinfl lt 0 then goto A;
/*Ligger inflexionspunkten under 0 hoppa till A*/;

if xinfl lt 240 then do;
do x=xinfl to 240 by 1;
y1=yinfl+ypriminfl*(x-xinfl);
/*Skapa punkter på den räta linjen från inflexions-
punkten upp till 240 kg N per ha*/;
if xinfl lt 0 then y1=.;
output;
end;
end;
A;

proc sort;
by kat x;

data regrmod3;
/*Skapa punkter från 0 till inflexionspunkten*/;
set regrmod1;
/*Justeringar när inflexionspunkten ligger utanför
definitionsområdet*/;
if xinfl lt 0 then xinfl=240;
if xinfl ge 240 then xinfl=240;
do x=0 to xinfl by 1;
y=a+b*x+c*x*x+d*x*x*x;
output;
end;

proc sort;
by kat x;

data regrmod4;
/*Dataseten slås samman*/;
merge regrmod2 regrmod3;
by kat x;

proc gplot data=regrmod4;
/*Plot kategorivis av kurva+rät linje*/;
title1 h=0.6 c=blue 'Grödvis';
plot y*x y1*x / overlay haxis=axis2 vaxis=axis1
frame cframe=ywh
vref= 2000 4000 6000 8000 10000 12000;
axis1 order=0 to 14000 by 2000
minor=none value=(h=0.4)
label=(h=0.4 j=1 'Kärna,' j=1 f=swissbi 'Grain' j=1
f=swissb 'kg/ha');

```

```

axis2 order=0 to 240 by 40 value=(h=0.4) label=(j=r
h=0.4 'N, kg/ha');
legend1 value=(h=0.4) label=none;
symbol1 i=join f= v= h=0.3 cm
l=1 w=20 c=black r=2;
by kat;
footnotel;
run;
quit;

data regrmod5;
/*Beräkna valda x- och y-värden för tabulering*/;
set regrmod1;

do x=0 to 240 by 10;
y1=yinfl+ypriminfl*(x-xinfl);
y=a+b*x+c*x*x+d*x*x*x;
if xinfl lt 0 then y1=y; /*Inflexionspunkten får ej
vara negativ*/;
if x lt xinfl then y1=.; /*Inga y1-värden till väns-
ter om inflexionspunkten*/;
if x ge xinfl then y=y1;
y1=round(y1,10);
y=round(y,10);
output;
end;

proc gplot data=regrmod5;
/*Plot av hela konstruerade kurvan*/;
/*Alla kategorier i samma graf*/;
title1 h=0.6 'Alla kategorier';
plot y*x=kat / haxis=axis2 vaxis=axis1
frame cframe=ywh
legend=legend1;
axis1 order=0 to 8000 by 2000
minor=none value=(h=0.4)
label=(h=0.4 j=1 'Kärna,' j=1 f=swissbi 'Grain' j=1
f=swissb 'kg/ha');
axis2 order=0 to 240 by 40 value=(h=0.4)
label=(j=r h=0.4 'N, kg/ha');
legend1 value=(h=0.4) label=none;
symbol1 i=j f= v= h=0.3 cm l=1 w=20 c=black r=1;
symbol2 i=j f= v= h=0.3 cm l=1 w=20 c=red r=1;
footnotel;
run;
quit;

```

```
proc print data=regrmod1;
title1 'Ex. med stråsäd och sockerbetor
som förfrukt';
var kat a b c d xinfl ypriminfl yinfl;
run;
```


Bilaga 3. Kärnskördar, kg ha^{-1} , för olika uppdelningar. Värdena beräknade enligt modell med tredjegradsekvation + rät linje från eventuell inflexionspunkt i intervallet 0-240 kg ha^{-1} .

Tabell 3:1. Kärnskörd, kg ha^{-1} , i olika regioner
Table 3:1. Grain yield, kg ha^{-1} in different regions

Regioner <i>Regions</i>					
N, kg ha^{-1}	S. Götaland	N. Götaland	Svealand	Norrland	Alla
0	3520	2860	2520	2410	3040
40	4460	3740	3430	3270	3970
80	4950	4310	3980	3720	4480
120	5100	4620	4270	3880	4680
160	5010	4720	4370	3850	4660
200	4770	4660	4360	3710	4510
240	4480	4500	4310	3570	4320

Tabell 3:2. Kärnskörd, kg ha^{-1} , efter olika förfrukter
Table 3:2. Grain yield, kg ha^{-1} after different preceding crops

Förfrukter <i>Preceding crops</i>							
N, kg ha^{-1}	Foderv.	Oljev.	Sockerb.	Stråsäd	Trindsäd	Träda	Vall
0	2500	3070	3810	2770	3670	2940	3650
40	3670	3770	4770	3700	4670	3790	4090
80	4320	4210	5210	4260	5100	4010	4270
120	4620	4430	5240	4530	5170	4000	4260
160	4730	4500	4970	4580	5090	3970	4100
200	4790	4470	4480	4510	5000	3950	3840
240	4850	4410	3900	4380	4910	3930	3560

Tabell 3:3. Kärnskörd, kg ha^{-1} , på olika jordar
Table 3:3. Grain yield, kg ha^{-1} , on soils with different clay contents

Lerhalt <i>Clay %</i>				
N, kg ha^{-1}	Lätta <15	Lättleror 15-25	Styva >25	Mulljord Peat soil
0	3010	3130	3020	4080
40	3890	4140	3930	4780
80	4340	4710	4500	4990
120	4450	4920	4790	4790
160	4320	4880	4860	4240
200	4070	4690	4790	3410
240	3770	4440	4630	2380

Tabell 3:4. Kärnskörd, kg ha⁻¹, olika tidsperioder
 Table 3:4. Grain yield, kg ha⁻¹, different time periods

N, kg ha ⁻¹	Period Period				
	-1970	1971-80	1981-90	1991-00	2001-
0	2890	3180	2850	3360	3440
40	3560	3950	3950	4690	4910
80	3900	4330	4580	5440	5760
120	3990	4410	4850	5700	6110
160	3930	4320	4880	5560	6100
200	3810	4170	4780	5120	5860
240	3690	4010	4630	4470	5500

Tabell 3:5. Kärnskörd, kg ha⁻¹, efter höstoljeväxter respektive våroljeväxter i olika områden
 Table 3:5. Grain yield, kg ha⁻¹ after winter and spring oil seed, respectively, in different regions

N, kg ha ⁻¹	Höstoljev. Winter oil seed			Våroljev. Spring oil seed		
	S. Götal.	N. Götal.	Sveal.	S. Götal.	N. Götal.	Sveal.
0	4560	2510	2590	2720	3490	2770
40	5470	3200	3110	4150	4330	3540
80	5230	3960	3420	4930	4870	3980
120	4870	4720	3580	5250	5140	4210
160	4510	5470	3670	5300	5160	4320
200	4150	6230	3730	5270	4930	4400
240	3790	6990	3800	5240	4490	4480

Tabell 3:6. Kärnskörd, kg ha⁻¹, olika tidsperioder i S. Götaland
 Table 3:6. Grain yield, kg ha⁻¹, different periods in S. Götaland

N, kg ha ⁻¹	Period Period				
	-1970	1971-80	1981-90	1991-00	2001-
0	3070	3600	3620	3670	3750
40	3800	4390	4720	5010	4930
80	4120	4760	5280	5930	5710
120	4160	4820	5450	6350	6080
160	4010	4670	5360	6210	6060
200	3790	4440	5140	5460	5650
240	3550	4210	4910	4030	4860

Tabell 3:7. Kärnskörd, kg ha^{-1} , olika tidsperioder i N. Götaland
 Table 3:7. Grain yield, kg ha^{-1} , different periods in N. Götaland

	Period Period				
N, kg ha^{-1}	-1970	1971-80	1981-90	1991-00	2001-
0	2240	3000	2820	2560	2960
40	2800	3760	3880	3570	4620
80	3110	4150	4590	4120	5510
120	3240	4290	5010	4330	6220
160	3250	4270	5200	4300	6920
200	3210	4190	5220	4160	7630
240	3170	4100	5140	4000	8340

Tabell 3:8. Kärnskörd, kg ha^{-1} , olika tidsperioder i Svealand
 Table 3:8. Grain yield, kg ha^{-1} , different periods in Svealand

	Period Period				
N, kg ha^{-1}	-1970	1971-80	1981-90	1991-00	2001-
0	2760	2630	2110	3450	3170
40	3360	3350	3290	4590	6130
80	3750	3730	4060	5120	5830
120	3980	3880	4500	5260	5100
160	4110	3900	4700	5270	4370
200	4190	3870	4740	5270	3640
240	4270	3850	4710	5270	2910

Tabell 3:9. Kärnskörd, kg ha^{-1} , olika tidsperioder i Norrland
 Table 3:9. Grain yield, kg ha^{-1} , different periods in Norrland

	Period Period				
N, kg ha^{-1}	-1970	1971-80	1981-90	1991-00	2001-
0		2480	2360	2610	
40		3360	3210	3510	
80		3820	3680	3860	
120		3980	3840	3940	
160		3930	3820	4010	
200		3780	3690	4070	
240		3630	3550	4130	

Förteckning över samtliga rapporter erhålles kostnadsfritt. I mån av tillgång kan tidigare nummer köpas från avdelningen.

A list of all reports can be obtained free of charge. If available, issues can be bought from the division.

- 181 1991 Lars Gunnar Nilsson: Nitrifikationshämmare - flytgödsel.
Nitrification inhibitors - slurry.
- 182 1991 Lennart Mattsson: Nettomineralisering och rotproduktion vid odling av några vanliga lantbruksgrödor.
Nitrogen mineralization and root production in some common arable crops.
- 183 1991 Magnus Hahlin: Kaliumgödslingseffektens beroende av balansen mellan kalium och magnesium. II. Fältförsök, serie R3-8024.
Influence of K/Mg-ratios on the effect of potassium fertilization. Field experiments R3-8024.
- 184 1991 Käll Carlgren: Skördeeffekter och pH-inverkan av fem kvävegödselmedel studerade i ett långliggande fältförsök.
Influence on yield and soil pH-value from five nitrogen fertilizers studied in a long-term field trial.
- 185 1992 Enok Haak och Gyula Simán: Fältförsök med Øyeslagg.
Field experiments with Øyeslagg.
- 186 1992 Lennart Mattsson: Effekter av halm- och kvävetillförsel på mullhalt, kvävebalans och skörd i ett långliggande fältförsök i Uppland.
Effects on soil organic matter content, N balance and yield of straw and N additions in a long term experiment in Central Sweden.
- 187 1992 Lars Gunnar Nilsson och Magnus Hahlin: Modell för beräkning av växttillgänglig fosfor-P-AL på basis av ICP-analys.
A model for calculation of plant available phosphorus in soil according to AL/standard and AL/ICP.
- 188 1992 Enok Haak och Gyula Simán: Fältförsök med kalkning av fastmarksjordar till olika basmättnadsgrad.
Field experiments with liming of mineral soils to different base saturation.
- 189 1992 Lennart Mattsson och Tomas Kjellquist: Kvävegödsling till höstveten på gårdar med och utan djurhållning.
Nitrogen fertilization of winter wheat on farms with and without animal husbandry.

- 190 1992 Christine Jakobsson och Börje Lindén: Kväveeffekter av stallgödsel på lerjordar.
Nitrogen effects of manure on clay soils.
- 191 1992 Magnus Hahlin och Erik Svensson: Radmyllning av NPK till fabrikspotatis. Resultat från försöksserie FK-1290. Samarbetsprojekt mellan Försöksavdelningen för växtnäringslära och Fabrikspotatiskommittén.
Placed application of NPK fertilizer to starch potatoes. Results from field experiment project FK-1290.
- 192 1993 Enok Haak: Fältförsök med kalkning av fastmarksjordar i Norrland.
Field experiments with liming of mineral soils in North Sweden.
- 193 1994 Barbro Beck-Friis, Börje Lindén, Håkan Marstorp och Lennart Henriks-son: Kväve i mark och grödor i odlingssystem med fånggrödor. Undersökningar på en sandjord i södra Halland.
Nitrogen in soil and crops in cropping systems with catch crops. Studies on a sand soil in Halland in south-west Sweden.
- 194 1994 Enok Haak, Börje Lindén & Per Johan Persson: Kväveflöden i olika odlingssystem. Försök på Lanna, Skaraborgs län.
Nitrogen flow in different cultivation systems. A field experiment at Lanna Research Station in south-west Sweden.
- 195 1995 Käll Carlgren & Jan Persson: Fält-, kär- och laboratorieundersökningar med Fosforkalk från Karlshamn.
Field, Pot and Laboratory Experiments with Phosforkalk from Karlshamn Ltd.
- 196 1995 Lennart Mattsson: Skördevariationer inom enskilda fält. Storlek och tänkbara orsaker.
Yield variations within individual fields. Magnitude and possible reasons.
- 197 1996 Käll Carlgren: Två fältförsök med jämförelse mellan konventionell och ekologisk fosforgödsling.
Two Field Experiments with Comparison between Conventional and Ecological Phosphorus Fertilization.
- 198 1997 Enok Haak & Gyula Simán: Effekter av kalkning och NPK-gödsling i sju långvariga försök i fält, 1962-92.
Effects of liming and NPK-fertilization in seven long term field experiments, 1962-92.
- 199 1998 Börje Lindén, Käll Carlgren & Lennart Svensson: Kväveutnyttjande på en sandjord i Halland vid olika sätt att sprida svinflytgödsel till stråsäd.
Nitrogen utilization on a sandy soil after application of pig slurry to cereal crops with different techniques.

- 200 1999 Enok Haak: Vädrets och kvävegödslingens inverkan på växtproduktion och näringsupptag i bördighetsförsöket R3-9008, 1985-1992.
Influence of weather and N-fertilization on DM-yield and nutrient uptake in the fertility experiment R3-9008, 1985-1992.
- 201 1999 Lennart Mattsson: Mullhalt och kväve mineralisering i åkermark.
Soil organic matter and N mineralization in arable land
- 202 2001 Lennart Mattsson, Thomas Börjesson, Kjell Ivarsson & Kjell Gustafsson. Utvidgad tolkning av P-AL för mark- och skördeanpassad fosforgödsling.
Extended interpretation of labile P for soil and yield related P fertilization.
- 203 2003 Käll Carlgren: Länsförsök med koppargödsling 1971-73.
Regional field experiments with copper fertilization 1971-73.
- 204 2003 Jan Persson & Käll Carlgren: Långsiktig verkan hos markens kopparföråd.
Long-term copper maintenance.
- 205 2003 Lennart Mattsson: Växtnäring, produktion och miljö
Plant nutrients, production and environment.
- 206 2003 Lennart Mattsson: Kvävebalans i korn och höstvetete.
Nitrogen balance in barley and winter wheat.
- 207 2003 Jan Persson: Kväveförluster och kvävehushållning. Förbättringsmöjligheter i praktiskt jordbruk. Kortsiktiga och långsiktiga markbiologiska processer med speciell hänsyn till kvävet.
Nitrogen losses and N management. Possible improvements in agriculture. Short term and long term soil biological processes with special regard to nitrogen.
- 208 2004 Käll Carlgren & Holger Kirchmann, red. /eds./: Växtnäringsförsörjningen i ekologisk odling. Föredrag hållna 4 mars 2004 på Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien.
Lectures held on 4 March 2004 at the Royal Swedish Academy of Agriculture and Forestry
- 209 2004 Lennart Mattsson: Kväveintensitet i höstvetete vid olika förutsättningar.
Nitrogen fertilization in winter wheat.
- 210 2005 Lennart Mattsson & Hans Larsson: Att föra bort eller bruka ner halmen påverkar mullhalt, dagmaskar och skadedjur. Undersökningar i långliggande försök i Skåne
To remove or to incorporate straw affects organic matter, earth-worms and pests Studies in three long-term field experiments

- 211 2005 Käll Carlgren & Holger Kirchmann, red. /eds./: Nya metoder för återcirkulation av växtnäringsämnen från avfall. Föredrag hållna på Kungl. Skogs- och lantbruksakademien 3 mars 2005.
New Methods for Recirculation of Plant Nutrients from Wastes. Lectures held on 3 March 2005 at the Royal Swedish Academy of Agriculture and Forestry.
- 212 2006 Lennart Mattsson: Kväveintensitet i korn – avkastning och kväveupptag
Nitrogen intensity in barley – yields and N off-take

I denna serie publiceras forsknings- och försöksresultat från avdelningen för växtnäringslära, Sveriges lantbruksuniversitet. Serien finns tillgänglig vid avdelningen och kan beställas därifrån.

This series contains reports of research and field experiments from the Division of Soil Fertility, Swedish University of Agricultural Sciences. The series can be ordered from the Division of Soil Fertility.

DISTRIBUTION:

Sveriges Lantbruksuniversitet
Avd. för växtnäringslära

750 07 UPPSALA
Tel 018-671249
